

NOTATKA

z posiedzenia Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą

Data posiedzenia: 16 grudnia 2014 r.

Nr posiedzenia: 70

Posiedzeniu przewodniczył: przewodniczący komisji Andrzej Person.

Porządek posiedzenia: 1. Informacja na temat aktualnej sytuacji oświaty polskiej na Białorusi.

- W posiedzeniu uczestniczyli: – senatorowie członkowie komisji: Łukasz Abgarowicz, Barbara Borys-Damińska, Leszek Czarnobaj, Mieczysław Gil, Stanisław Gogacz, Marek Konopka, Andrzej Person, Janina Sagatowska, Piotr Zientarski,
- goście:
 - Ministerstwo Spraw Zagranicznych:
 - podsekretarz stanu Katarzyna Kacperczyk,
 - dyrektor Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą Jacek Junosza-Kisielewski,
 - zastępca dyrektora Departamentu Wschodniego Małgorzata Twardowska,
 - Ministerstwo Edukacji Narodowej:
 - podsekretarz stanu Ewa Dudek,
 - naczelnik w Departamencie Strategii i Współpracy Międzynarodowej Beata Pietrzyk,
 - Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”:
 - prezes zarządu krajowego Longin Komołowski,
 - p.o. dyrektora biura zarządu krajowego Iwona Borowska-Popławska,
 - Związek Polaków na Białorusi:
 - prezes zarządu Mieczysław Jaśkiewicz,
 - prezes rady naczelnej Andżelika Borys,
 - Polska Macierz Szkolna na Białorusi:
 - prezes zarządu głównego Stanisław Sienkiewicz,
 - Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”:
 - prezes zarządu Janusz Skolimowski,
 - wiceprezes zarządu Ewa Ziółkowska,
 - Fundacja „Wolność i Demokracja”:
 - sekretarz zarządu Robert Czyżewski,
 - Warszawskie Towarzystwo Przyjaciół Wilna i Grodna:
 - członek zarządu Jerzy Januszewski,
 - Kancelaria Senatu:
 - dyrektor Gabinetu Marszałka Senatu Artur Kozłowski.

Ad 1. Podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Katarzyna Kacperczyk poinformowała komisję, że sytuacja oświaty polskiej na Białorusi jest obecnie dość stabilna, mimo to szereg kwestii wymaga uregulowania. Władze Białorusi ograniczają delegowanie przez Polskę nauczycieli do szkół polskich na Białorusi. Obecnie pracuje w nich jedynie czterech nauczycieli z Polski, podczas gdy w 2005 r. było aż dwudziestu. Polskie szkoły są niedoinwestowane, brakuje podręczników i lokali dla nowych ośrodków nauczania. W czerwcu br. zostało parafowane porozumienie pomiędzy Polską a Białorusią o współpracy w dziedzinie edukacji, które stworzy podstawę prawną do rozwiązywania bieżących problemów oświatowych. Nowym wyzwaniem jest planowana nowelizacja ustawy oświatowej na Białorusi, która przewiduje m.in. obowiązkowe nauczanie części przedmiotów humanistycznych w szkołach mniejszości w języku państwowym oraz obowiązek zdawania egzaminów końcowych w języku państwowym. Związek Polaków na Białorusi, Polska Macierz Szkolna oraz środowiska rodziców wysłały w tej sprawie listy protestacyjne do Ministerstwa Oświaty Białorusi. W rezultacie władze Białorusi zadeklarowały odroczenie prac nad zmianą ustawy do jesieni 2015 r. W ramach konkursu o dotację w 2014 r. resort spraw zagranicznych przyznał Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” dofinansowanie na realizację dwuletniego projektu wspierania oświaty polskiej na Białorusi w wysokości 1 300 tys. zł rocznie.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Ewa Dudek omówiła sytuację oświaty polskiej na Białorusi w kontekście zadań realizowanych przez resort edukacji. Przedstawiła sieć nauczania języka polskiego na Białorusi w ramach szkolnictwa państwowego. Nauczanie w szkołach państwowych jest prowadzone na podstawie programów i podręczników zatwierdzonych przez Ministerstwo Oświaty Białorusi, zaś szkoły społeczne realizują własne programy nauczania. W ostatnim czasie obserwuje się rosnące zainteresowanie nauką języka polskiego, co pociąga za sobą wzrost liczby szkół społecznych. Ewa Dudek przedstawiła najważniejsze problemy oświaty polskiej na Białorusi oraz zadania MEN związane z kierowaniem nauczycieli do pracy na Białorusi, organizowaniem szkoleń dla nauczycieli oraz wyposażaniem ośrodków nauczania w podręczniki i pomoce dydaktyczne, a także z organizowaniem kolonii i obozów dla dzieci i młodzieży polskiego pochodzenia. Obecnie priorytetem dla oświaty polskiej na Białorusi jest podpisanie parafowanego „Porozumienia między Rządem RP a Rządem Republiki Białorusi o współpracy w dziedzinie oświaty” oraz powołanie Wspólnej Komisji Konsultacyjnej do spraw Ogólnego Szkolnictwa Średniego dla Polskiej Mniejszości Narodowej w Republice Białorusi i Oświaty Białoruskiej Mniejszości Narodowej w Rzeczypospolitej Polskiej. Ostatnie posiedzenie tej komisji odbyło się w 2009 r.

Prezes Rady Naczelnej Związku Polaków na Białorusi Andżelika Borys zaprezentowała wybrane dane statystyczne dotyczące nauki języka polskiego na Białorusi. Wynika z nich, że od 2010 r. rośnie ogólna liczba osób uczących się języka polskiego, mimo że jednocześnie spada liczba uczniów uczących się języka polskiego w szkołach państwowych. Nauczanie języka polskiego prowadzone jest w ponad 200 społecznych punktach nauczania. Andżelika Borys zaapelowała do państwa polskiego o kontynuowanie wspierania nauczycieli języka polskiego na Białorusi oraz o wyposażanie w podręczniki i pomoce dydaktyczne. Zwróciła uwagę na ograniczenie w ostatnim czasie wyjazdów edukacyjno-wypoczynkowych dla dzieci i młodzieży – w 2014 r. skorzystało z nich jedynie 600 osób, podczas gdy w poprzednich latach – około 2 tys.

Prezes Polskiej Macierzy Szkolnej (PMS) na Białorusi Stanisław Sienkiewicz omówił kwestię sieci szkół społecznych PMS na Białorusi, a następnie przedstawił najważniejsze wyniki badań przeprowadzonych w 2014 r., m.in. dotyczące liczby i motywacji osób uczących się języka polskiego oraz wieku i wykształcenia nauczycieli. Z badań wynika, że zanika świadomość narodowa dzieci polskiego pochodzenia na Białorusi. Powodem może być fakt, że w szkołach państwowych z wykładowym językiem polskim uczą najczęściej nauczyciele wykształceni na lokalnych uczelniach. Ponadto dzieci korzystają z podręczników rosyjskich, ponieważ w szkołach państwowych brakuje aktualnych

podręczników w języku polskim, za których przygotowanie odpowiada strona białoruska. Prezes Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” Janusz Skolimowski omówił zadania w zakresie wspierania oświaty polskiej na Białorusi realizowane przez fundację ze środków MSZ. Wsparcie fundacji obejmuje zakup pomocy metodycznych i materiałów dydaktycznych, czynsz za wynajem lokali, wynagrodzenia i nagrody dla nauczycieli oraz organizację szkoleń dla nauczycieli. Realizowany jest także projekt wymiany uczniowskiej pt. „Szkolna ławka”.

W trakcie dyskusji senatorów interesowała możliwość wykorzystania TV Bielsat oraz internetu we wspomaganiu nauczania języka polskiego na Białorusi.

Prezes Związku Polaków na Białorusi Mieczysław Jaśkiewicz zwrócił uwagę, że problem zanikania świadomości narodowej dotyczy również dorosłych polskiego pochodzenia, szczególnie tych, którzy ukończyli rosyjskie szkoły i na co dzień posługują się językiem rosyjskim. Odnosząc się do danych statystycznych wskazujących na wzrost liczby osób uczących się języka polskiego w systemie niepaństwowym, Mieczysław Jaśkiewicz podkreślił, że z powodów finansowych nie wszystkie środowiska mają dostęp do takiego systemu nauczania.

W posiedzeniu komisji nie uczestniczyły osoby wykonujące działalność lobbingową.

Opracowano w BPS (Anita Sobańska)